

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK.

Dános Árpád és Kovács Gábor: *A szociális eszmék fejlődése a modern szocializmusig*. Bpest, 1925, 8° 388 l.

Mátkó Endréné *Ujabb versei*. Bpest, 1928, 12° 134 l.

Száz százalék. Irodalmi és művészeti kultúrszemle. 1929 jan. — A 162. lapon olvassuk: „A vallás krízise letagadhatatlan. Veszélyes tévedés volna azonban ebből a tényből azt a következtetést vonni, hogy ennél fogva nincs szükség a vallás elleni harcra, mert saját krízisében fog kimulni... A vallási ideológia függvénye a polgári ideológiának, csak a polgári társadalom megszűntével szűnik meg”. (Erre az irodalmi és művészeti kultúrszemlére nem igen lehetne ráfogni, hogy nem politizál.)

Jules Kornis: *Le développement de la civilisation hongroise*. Bpest, 1928, 8° 29 l.

Erdélyi Helikon. 1929 febr. — A 158. lapon: „Az u. n. szatmári sváb kérdés még mindig nem jutott el ahhoz a kiegyenlítő megegyezéshez, amely nélkül elkerülhetetlen lesz a sűrlődés az erdélyi német és magyar kisebbségek között”.

Moór Gyula: *A pacifizmus útján*. Pécs, 1929, 8° 32 l.

A szomorú ember. Ráczy Pál regénye. Kosice-Kassa, 1928, 8° 192 l.

Révay József: *Petronius és kora*. Bpest, é. n., 8° 258 l.

Zádriga Máttyás: *Kiáltvány a magyar néphez*. Díjmentes kézirat, Kecskemét, é. n., 2° 1 l. — A furcsa röpvét enyhe fejcsóválással dobhatjuk papirkosárba. Se füle, se farka ennek a csodabogárnak.

Szent Benedek Emlékkönyv. 529—1929. Pannonhalma, 1929, 8° 339 l. — „A magyar bercések ebben a könyvben megmutatják, hogy rendjük alapeszményeinek szeretetét a tudomány szervezett művelésével párosítják”.

Vajdasági Írás, szerk. Szenteleky Kornél, Subotica, 1929. — „A jugoszláviai magyarság egyetlen irodalmi folyóirata”. Munkatársai közül megemlíthetjük Mécs László, Várkonyi Nándor, Áprily Lajos, Gallay Domokos, Reményik Sándor és Tamási Áron neveit.

Lanátor Pogány Ferenc: *Szabadon*. Elbeszélések. Bpest, 1928, 8° 170 l. — Vigasztalan témák, utcalányok, pénzért gyilkoló munkáslegények, avult külvárosi romantika és „verizmus”... Elkésett, aki így képzei az irodalom „szabadon”-járását.

Tass József: *Szorítás kezét*. Versek. Bpest, é. n., 4° 64 l.

Fitos Vilmos: *Oh látni, hallani!* Költemények. Bpest, 1929, 12° 118 l. — Ötven év előtti ír-modor.

Buday György: *Ifjúságunk népnevelési feladatai és az alföldi rádióleadó*. Szeged, 1929, 12° 22 l. — A szegedi Bethlen Gábor-Kör kiadása.

Moldinány Gizella: *Földet érint homlokunk*. Bpest, 1929, 12° 78. l. — Versek.

Jóó Tibor: *Történetfilozófiai alapok Böhm Károly rendszerében*. Szeged, 1929, 8° 64 l.

Keöpeczi Sebestyén József: *A Becse-Gergely nemzetség, az Apafi és a bethleni gróf Bethlen család cimere*. Cluj-Kolozsvár, 1928, 8° 19 l. — Az Erdélyi Irodalmi Szemle kiadása.

F. Faluhelyi: *Der Pariser Kellog-Pakt und dessen Bedeutung vom Rotary-Standpunkte betrachtet*. Pécs, 1929, 8° 13 l.

Faluhelyi Ferenc: *A párisi Kellog-paktum és annak jelentősége*. Kaposvár, 1929, 8° 16 l.

Szerb Antal: *Magyar preromantika*. Budapest, 1929, 8° 69 l. — A Minerva-Könyvtár 18. füzeté. A 7. lapon olvassuk: „Kazinczy Ferenc tisztet vállal, vállalja a hazafiatlanság ódiáját is vele és később sem tagadja meg a király iránt való lelkesedését, sem mély tiszteletét kulturális faktotuma, Van Swieten iránt. Nem érezte hazaárulásnak, hogy, eszköze volt II. József németesítő törekvéseinek, mert tudta, hogy II. József nem akarja a magyart fajiságában megtámadni...”

Zolnai Béla: *Körmondát és tiráda*. Tanulmány a klasszikus és romantikus stílus kérdéséhez. Budapest, 1929, 8° 27 l. — A Minerva-Könyvtár 20. füzeté.

Tibor de Szádeczky-Kardoss: *Les participations des établissements de crédit à des entreprises diverses*. Budapest, 1928, 8° 61 l.

Törös László: *A nagykörsi Arany János-Társaság évkönyvei*. Nagykörs, 1928, 8° 166 l.

Balogh Artúr: *A kisebbségek nemzetközi védelme*. A kisebbségi szerződések és a békeszerződések alapján. Berlin, 1928, 8° 329 l.

Harsányi Kálmán Összegyűjtött Munkái. II. *Ellák*. Tragédia. III. *Drámai miniatűrök*. Péter Benedek, Mariaba királya, Az atyamester, A esquilinusi temető. Budapest, 1928, 8° 112 és 122 l. — Harsányi Kálmán tipikus szépíró. Ő az a múltból iderekedt finom esztéta lélek, aki nem vesz tudomást a dráma válságáról, a forma és tartalom problémáiról, akinek úgyszólván egyetlen törekvése, hogy azt, amit a históriából fölértett: szépen, lírai tisztultsággal dolgozza föl. Néha belenyúl a társadalmi kérdések gomolyába s ilyenkor még szociális érzékről tanúskodik, anélkül, hogy tendenciózussá válnék. Miniatűrjei a nyelvi és érzelmi dísztíngváltság jegyében fogantak meg. A Péter Benedek megkapó rajza az igazi művészléleknek, az önmagát kifejezni akaró alkotónak, aki élete határán is sóvárogva imádkozik egy kis időért, csakhogy Dantet illusztrálhassa. Legmegrázóbb talán Az esquilinusi temető, mely szinte naturalista erővel ecseteli a bomló köztársasági Rómát. A két könyv közül mindenesetre az *Ellák* a gyöngébb. Itt valahogyan átlépte Harsányi a saját maga által szabott esztétikai határokat s majdnem egészen tendenciózussá süllyedt. Az idegenek acsarkodásai nagyon is világosan utalnak a mára, a magyarság mai helyzetére s ez az állandóan kírívó irányzatosság megfosztja a tragédiát a művészt tisztaságától. Harsányi csak a *l'art pour l'art* csúcsain nagy művész. Csaba pálfordulása sem eléggé indokolt pszichológiailag... Harsányi mindenesetre érték, tökéletes idealista, olyan, amilyen ma már alig akad az irodalomban s éppen ezért méltó arra, hogy behatóbban foglalkozzanak írásaival, melyek különösen magyarság szempontjából, kétségkívül a legnagyobbak közé sorozhatók.

(Szeged.)

Berczeli Anzelm Károly.

Várkonyi Nándor: *A modern magyar irodalom*. Pécs, é. n., 4° 466 l. (Riedl Frigyes szellemének ajánlva.) — Irodalomtörténetünk késői-klasszikus korszakának széleskörű ábrázolásánál az író következetes fegyelem, egy filozófus komoly elmélyedése, s a szellemi élet mindenmű jelensége iránt megnyilvánuló patétikus szárnyalású érdeklődés vezet. Ehhez járul fáradhatatlan törekvése, hogy a rejtőzködő problémákat mindeninnen felkutatssa, velük megbirkózzék s a magyar szellemet egyrészt a maga külön történeti fejlődésében, másrészt a világirodalommal való kapcsolatában érezhetővé tegye. Mély és szélesen elgondolt szintézist akar adni, mellyel előtte, legalább is ilyen határok között, senki sem próbálkozott. Érzékeny felgőgő készüléke birtokában, de mindenképpen jól felkészülve erre a feladatra vázolja Várkonyi azt a világot, melyben a késői-klasszikus kor résztvevő elemeinek kölcsönhatása létrejön és kifejlődik. Az átmeneti periódusok s a továbbterjedő hatások történetfilozófiai szempontból igen fontos időpontját éles szemmel látja meg. Mivel igyekszik kimutatni, hogy a társadalmi és irodalmi alakulatok szigorúan fedik egymást s általában az irodalmon kívüli erőnek túlnagy jelentőséget tulajdonít, nem ritkán szociális és politikai fejtegetések útjára sód s bizony akarva, nem akarva a magas esztétikai szférából le kell szállania. Bármennyire is igyekszik a pártokon felülemelkedve tiszta és magas állásponton nézni a dolgokat, az aktualitás varázserejével bíró politikai frázisok hatása alól mégsem tudja magát teljesen kivonni. Finom tapintata, sajátos kultúrérzéke állandó harcban áll ezzel az aktuális politikai befolyással, sajnos nem mindig kerül ki győztesen. Nem egyszer okoz a terminológia is legyőzhetetlen nehézségeket. Van azonban Várkonyinak sok rendkívül sikeresül találó megjelölése. Gyakran még az effajta határozatlan fogalmaknak is, mint „magyar Psyche“, „magyar tragikum“ — új erőt kölcsönöz patétikus stílusa, azonban a romantika fogalmát annyira kiterjeszti, hogy Kármán Józseftől, Katonán át Aranyig mindenki beletartozónak tekinthető. Eljárás módja a magyar irodalomtörténetírásban régen használt és általánosan elroagott. Az egyes szakaszokat, nemzedékeket, csoportokat, áramlatokat általános áttekintés előzi meg, melyre az egyes vezető személyek, kimagasló egyéniségek külön jellemzése következik. Ennek a módszernek megvannak a maga jó, de megvannak rossz oldalai is. Némely kima-

gasló egyéniség jellemzése önálló tanulmányá bővül a megfelelő szerves összefüggés nélkül. Egyes jelentékenyebb nevek pedig, melyek pedig előkészítő szerepüknél fogva a fejlődés sorából jogosan kiemelkednek, nyomtalanul tűnnek el a biográfiai és bibliográfiai függelékek tömegsírjában. Ebben találjuk annak okát is, hogy jelentéktelen költőcskék, akik még csak egy költemény, vagy egy könyv által sem örökítették meg nevüket, ugyanazon mérték alá esnek, mint a legnagyobbak, továbbá, hogy kis kezdőknek olyan dolgokat tulajdonít, melyen bizonyosan maguk csodálkoznak a legjobban. Itt tévútra vezet bennünket a pátosz meggyőző ereje, sőt általa gyakran válik kérdésessé más, biztosabb alapokon nyugvó ítéletek értéke is. Ezt annál is inkább meg kellett mondani, mert Várkonyi mint író s mint esztétikus olyan kvalitások birtokosa, melyeket nem szívesen látunk ilyen tévedések által elhomályosulni. A könyv kiállítása, valamint az illusztrációk a legnagyobb elismerést érdemlik meg. (A bibliográfia felelőssége Szabó István terheli: ez pontatlan és nem teljes. Főlölsleges megjegyzéseket indokoltság nélkül csatol, a kimerítő tanulmányokat azonban nélkülözzük.)

(Budapest.)

Turóczi-Trostler József.

Magyar Főiskolai Útmutató. Szeged, 1929, 12° 160 l. — A m. kár. Tanulmányi és Pályaválasztási Tájékoztató Intézet, a főiskolai tanulmányokra készülő ifjúságtól hozzáérkezett több ezer kérdésből látva, hogy az ifjúságot elsősorban azok a kérdések érdeklik, amelyek a főiskolai beiratkozásokkal, az egyes főiskolákon végezhető tanulmányok anyagával, vizsgarendjével, a tanulmányi költségekkel és a diákjóléti intézményekkel vannak kapcsolatban, az érvényben lévő szabályokon nyugvó Magyar Főiskolai Útmutatót szerkesztett. Az Útmutató, hét fejezetben a következőket tartalmazza: I. Magyar egyetemek és főiskolák. II. Felvételi eljárás és beiratkozás. Tandíj és tandíjkedvezmények. III. Az előadások kiválasztásának szempontjai. IV. Vizsgálati rend. V. Tanulmányi költségek. VI. Internátusok és mensák. VII. A főiskolai végzettséget igénylő pályák.